
Redactioneel

Dit nummer van Over.Werk begint met drie artikels in de katern **Monitoring van de arbeidsmarkt**. In een eerste bijdrage geven Sarah Vansteenkiste, Michelle Sourbron en Katleen Pasgang een neerslag van interviews met vernieuwers en voorlopers uit de wereld van werk, waarbij hen gevraagd werd hoe ze het werken van de toekomst zien. Dit kadert in de 'Visie 2050'-strategie van de Vlaamse Regering, waarvoor het Steunpunt Werk en het Steunpunt voor Onderwijsonderzoek (SONO) de opdracht kregen het transitieproject 'Levenslang leren en de dynamische levensloopbaan' mee te begeleiden. In een tweede bijdrage brengen Pieter-Jan De Graeve en Sarah Vansteenkiste factoren in kaart die de arbeidsmarktintegratie van asielzoekers beïnvloeden. Ze onderzoeken eerst of bepaalde kenmerken van asielzoekers met een arbeidskaart C en van het land van nationaliteit een verschil maken in het al dan niet aansluiten bij de VDAB. Vervolgens gaan ze na welke kenmerken van de persoon, van het land van nationaliteit en van de vestigingsregio de uitstroom naar werk beïnvloeden. Een derde bijdrage gaat over de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK), een enquête bij huishoudens die het aantal werkenden, werklozen en inactieven meet volgens internationaal vergelijkbare definities. In 2017 onderging deze enquête heel wat methodologische aanpassingen. Astrid Depickere en Anja Termote lichten de verschillende componenten van deze hervorming toe en bespreken de impact op een aantal belangrijke arbeidsmarktindicatoren.

In de katern **Gepubliceerd** komen dertien recent afgeronde arbeidsmarktonderzoeken rond vijf thema's aan bod. *Vraag en aanbod van arbeid* staat centraal in de eerste drie bijdragen. Er is veel beweging op de arbeidsmarkt, maar over de omvang, aard, onderlinge samenhang en evolutie van die bewegingen vinden we weinig terug in de gebruikelijke statistieken. Ludo Struyven, Tine

Vandekerkhove en Tim Goesart geven op basis van het Dynam-Reg project een overzicht van de aanwervingen, exits, jobcreatie, jobdestructie en jobreallocatie in de drie Belgische gewesten. Ze belichten enkele opvallende trends in de aanwerfingsdynamiek vanuit werkgeversperspectief. Een tweede bijdrage van Ludo Struyven, Sam Desiere, Dries Cuyvers en Arynah Gangji gaat over de internationale tewerkstelling in België. Het belang van de internationale instellingen voor de tewerkstelling was in het verleden door een gebrek aan gegevens niet te bepalen. Vanaf 2016 worden deze instellingen bevraagd, waardoor nu voor het eerste de grootte van de internationale tewerkstelling kan worden berekend. Sanne Ghielen, Yelena Francen, Rein De Cooman en Luc Sels lichten hun studie toe die nagaat of *employer branding* bijdraagt aan de financiële bedrijfsresultaten van een organisatie. Bij *employer branding* probeert de werkgever het rekruteringsproces te verbeteren en financieel voordeel te behalen door zich als attractieve werkgever te profileren. De auteurs onderzoeken ook of dit financiële voordeel verschilt tussen product- en dienstgeoriënteerde bedrijven.

De rubriek *nieuwkomers op de arbeidsmarkt* groepeerde twee studies. België kent een grote tewerkstellingskloof tussen nieuwkomers en de autochtone bevolking. Om de arbeidsmarkttuitkomsten van de eerste groep te versterken, maakt 'mentoring naar werk' opgang. Deze beleidsinterventie matcht een anderstalige nieuwkomer met een ervaren mentor in eenzelfde professionele sector. De mentor ondersteunt de anderstalige in zijn weg naar en op de arbeidsmarkt. Hanne Vandermeerschen en Peter De Cuyper evalueren of mentoring daadwerkelijk een meerwaarde biedt en geven tips voor het opzetten van mentoring naar werk-initiatieven. Een tweede bijdrage gaat dieper in op de moeizame aansluiting met de arbeidsmarkt bij erkende vluchtelingen in

Nederland. Om hier een antwoord op te bieden, werden er de afgelopen jaren diverse initiatieven opgestart door overheden, burgers en het bedrijfsleven. De sociaaleconomische raad bestudeerde veertig van deze projecten. Arend Odé bespreekt op welke onderdelen deze initiatieven afwijken van de meer reguliere ondersteuning en wat nodig is om ze te verbreden naar andere sectoren of regio's. Daarnaast komt ook de maatschappelijke problematiek waarvoor erkende vluchtelingen zich in Nederland gesteld zien aan bod, en wordt er ingegaan op enkele tekortkomingen in het beleid dat de Nederlandse overheid voert.

De derde rubriek belicht vier studies rond *levenslang leren en competentieontwikkeling*. Digitalisering creëert heel wat nieuwe kansen, maar brengt ook nieuwe uitdagingen met zich mee. Binnen Vlaanderen ontbreekt hierover echter een gemeenschappelijke visie en geïntegreerde strategie. Om dit hiaat op te vullen, formuleerden de sociale partners in de SERV een reeks aanbevelingen en benodigde acties. Peter Van Humbeeck en Sandra Hellings belichten de prioriteiten voor werk en competenties. In een tweede studie beschrijft Marieke Vandeweyer hoe de structuur van de arbeidsmarkt in Europa en Amerika de voorbije twee decennia veranderd is, met specifieke aandacht voor België en Nederland. We zien een toename in hoogtechnologise jobs, die indirect leidt tot een groei in laaggeschoolde jobs en een relatieve afname van middenklasse jobs. In veel landen is er de afgelopen decennia ook een toenemende loonongelijkheid te zien, die vaak aan deze evolutie wordt toegeschreven. Dat verklaart echter niet waarom er qua loonongelijkheid grote verschillen tussen landen bestaan. Mogelijke verklaringen voor die verschillen worden besproken. De volgende bijdrage is een literatuurstudie over horizontale mismatch van Meline Somers en Sofie Cabus. Er is sprake van horizontale mismatch als iemand de in een opleiding verworven vaardigheden niet kan benutten in zijn of haar job. In het artikel overlopen de auteurs de verschillende definities van horizontale mismatch en bekijken ze in welke mate deze vormen van mismatch voorkomen. Verder bespreken ze ook de factoren die de kans op horizontale mismatch beïnvloeden en wat de gevolgen kunnen zijn. Tot slot onderzoeken Annemarie Künn-Nelen, Davey Poulissen, Peter van Eldert, Didier Fouarge en Andries de Grip in

welke mate 55-plussers, laaggeschoolden en tijdelijk tewerkgestelden deelnemen aan opleiding en welke factoren deze deelname kunnen bevorderen. In een arbeidsmarkt met steeds hogere opleidings-eisen dreigt de arbeidsmarktpositie van groepen die weinig deelnemen aan vorming immers te verzwakken. De auteurs besteden extra aandacht aan de elementen die het keuzeproses van individuen voor deelname aan opleiding beïnvloeden. Ook de bereidheid van werkgevers om training aan te bieden aan werkenden met een kwetsbare positie komt in deze bijdrage aan bod.

De rubriek *jongeren* omvat drie studies. Vickie Deckocker overloopt in een eerste artikel verschillende pistes om het potentieel van duaal leren ten volle te benutten. Ze toont hoe duaal leren ingezet kan worden om een antwoord te bieden op de snel veranderende arbeidsmarkt en om kwetsbare personen in een veelheid van contexten een leerweg te bieden. Lenny Stevens bespreekt vervolgens het recentste schoolverlatersrapport van de VDAB. Dit jaarlijkse rapport gaat na hoe goed de Vlaamse schoolverlaters uit de verschillende studierichtingen aansluiting vinden met de arbeidsmarkt. Uit de resultaten blijkt dat een diploma globaal gezien nog steeds hét toegangsticket is tot werk. Hoe hoger het diploma, hoe vlotter de arbeidsintrede verloopt. Ook werkervaring, via een systeem van leren en werken of via stages tijdens de specialisatiejaren, faciliteert de toegang tot de arbeidsmarkt. Sebastian Alejandro Perez en Hendrika Lautenbach brengen voor Nederland de situatie in kaart van jongeren die niet werken en geen onderwijs of opleiding volgen, een groep die blijvende aandacht vereist. De auteurs beschrijven deze NEET-jongeren volgens enkele achtergrondkenmerken, ontlede hun relatie tot de arbeidsmarkt en onderzoeken de dynamiek binnen deze groep.

Een laatste studie valt onder het thema *gezin en arbeid*. Smartphones, pc's en laptops worden steeds meer gebruikt voor het werk. Hoewel de informatie- en communicatietechnologie heel wat werkaspecten vergemakkelijkt heeft, hebben deze technologieën er ook voor gezorgd dat mensen steeds vaker buiten de werkuren met het werk verbonden blijven. Werkgerelateerd ICT-gebruik buiten de werkuren wordt in onderzoek vaak gerelateerd aan verhoogd werk-privéconflict. Niels Gadeyne onderzocht of dit effect afhankelijk is van

iemands persoonlijke voorkeuren, de werkdruk en de normen die in de organisatie heersen omtrent constante bereikbaarheid.

In **Open debat** brengen we een bijdrage over de toekomst van ons onderwijs en onze arbeidsmarkt en een reflectie over de recente geschiedenis van het Vlaamse werkgelegenheidsbeleid. In het kader van 'Visie 2050: levenslang leren en de dynamische levensloopbaan' stelde de Vlaamse overheid een transitiearena samen met een groep denkers en doeners uit heel uiteenlopende domeinen, om een langetermijnvisie uit te werken. Voortbouwend op de toekomstverkenningen door de steunpunten Werk en SONO gingen ze samen op zoek naar de kiemen van

een nieuw verhaal voor leren en werken in 2050. Dit resulteerde in een door de arena gedragen transitierapport, waarvan de belangrijkste bevindingen hier worden gebundeld. Fons Leroy blikt in de tweede opiniebijdrage terug op 25 jaar Vlaamse werkgelegenheidsakkoorden. Eerst gaat hij in op enkele algemene beleidsaspecten van het eerste Vlaamse werkgelegenheidsakkoord uit 1993 en toont hij hoe dit doorwerkte in het latere Vlaamse arbeidsmarktbeleid. Vervolgens bekijkt hij met de VDAB-bril van vandaag tien issues uit dit eerste akkoord, om zo de evolutie tussen toen en nu te illustreren.

Veel leesplezier!
Het redactieteam